

Vedlegg 6

Arbeidsgruppe skikkethet

Innhold

Styresak arbeidsgruppe skikkethet	1
Bakgrunn	1
Arbeidsgruppens oppdrag.....	2
Arbeidsgruppas vurderinger	2
Anbefaling	3
Vedlegg 1 Læringsutbyttebeskrivelser for Lokomotivførerutdanningen	4

Bakgrunn

På brukerrådet i november 2024 stilte bransjen spørsmål ved om lokfører kandidatene de ansetter er vurdert godt nok på områdene egnethet og skikkethet. Bakgrunnen er at foretakene opplever at kandidatene har endret seg, og at dette først og fremst oppleves gjennom personlige egenskaper. Lokførerskolen vurderer flere tiltak sammen med bransjen. Tiltakene er beskrevet i beslutningsgrunnlag for økt egnethet.

Lokførerskolen ønsker å undersøke mulighetene for å innføre prinsipper for løpende skikkethetsvurdering, eller skikkethetsbygging i opplæringen. Det er identifisert to veier for skikkethetsvurdering. Den ene veien innebærer å innføre en formell skikkethetsvurdering som beskrevet i fagskoleforskriften. Den andre veien innebærer å lage en veiledningsstruktur for dannelse innen yrkesutøvelsen ved hjelp av kompetansene beskrevet av bransjen.

Formell skikkethetsvurdering	Struktur for veiledning for dannelse til yrkesutøvelse
<ul style="list-style-type: none">• Omfattet av fagskoleforskriften• Gjenstand for formell saksbehandling• Kan føre til tidsbegrenset tap av studierett	<ul style="list-style-type: none">• Beskrevet som en del av oppdraget for fagskoler• Bakgrunn i sentrale verdier for lokføreryrket• Uformell veiledning

Profesjonsutdanninger på universitet og høyskoler har krav til løpende skikkethetsvurdering i studiene. Fagskoler har også bestemmelser om løpende skikkethetsvurdering.

I høyere yrkesfaglig utdanning henger læring, dannelse og yrkesidentitet sammen.

En høyere yrkesfaglig utdanning av god kvalitet er satt sammen og blir gjennomført slik at studentene får muligheter til å oppnå et relevant læringsutbytte innen rimelig

tid. I tillegg til å dekke arbeidslivets kompetansebehov, både på kort og på lang sikt, vil den også bidra til studentenes dannelse (NOKUT, 2018).

For arbeidstakere er yrkesidentitet ofte assosiert med positive arbeidsrelaterte følelser og arbeidstilfredshet. For arbeidsgivere vil ansattes identifikasjon med en organisasjon og med deres karriere bidra til å øke deres prestasjon og redusere gjennomtrekk. Å investere i profesjonsutvikling og opplæring som har potensial til å støtte yrkesidentitet kan dermed være fordelaktig for alle involverte (NIFU 2025)

Lokførerskolen bruker i dag ressurser på studentsamtaler og faglig / pedagogisk veiledning av studenter. Det kan kreve mye ressurser fra skolen å lage en struktur for veiledning om skikkethetsbygging, men det kan kreve mindre forberedelse fra fagpersonalet i gjennomføringen av veiledningen.

Effekten av veiledning kan variere og det er ikke usannsynlig at effekten vil være lavere når konsekvensen er mindre. Lokførerskolen har likevel motiverte studenter som har et sterkt ønske om å bli en del av yrkesgruppen. Det kan øke effekten.

Lokførerskolens omdømme kan øke dersom bransjen mener dette er et godt tiltak, og at kandidatenes bevissthet rundt viktige kompetanser øker.

Ivaretagning av studentrettigheter avhenger av konsekvensene. Dersom konsekvensen kan innebære tap av studieplass, er det viktig at studentrettighetene er godt sikret. Dersom konsekvensen først og fremst er økt bevissthet, kan det styrke studentenes muligheter til å gjøre det godt i yrket.

Arbeidsgruppens oppdrag

- Undersøke hvilke av alternativene for skikkethetsbygging som er mest hensiktsmessig
- Identifisere sentrale verdier for lokføreryrket
- Utarbeide et forslag til rammeverk for skikkethetsbygging og oppfølging

Arbeidsgruppa var satt sammen av representanter fra skolen og bransjen:

- Studiesjef (Ane Haugen Jordal)
- Lokalt verneombud (Monica Hammertoft Kaddour)
- Fagsjef praksis (Arnt Einar Hansen)
- Koordinator studieadministrasjon (Celin Marie Hoel Olsen)
- Studenttillitsvalgt (Andreas Rundløw)
- Jernbaneverkshetenes sikkerhetsforening (Marius Bogstrand (Vy), Bjørn Terje Kozak (Onrail))
- Norsk lokomotivførerforbund (Line Steinseth)

Arbeidsgruppas vurderinger

Det er gjennomført tre møter i arbeidsgruppa. I tillegg har skolens ansatte fått mulighet til å komme med innspill til arbeidsgruppa. Arbeidsgruppa har vurdert hvordan skikkethetsbyggingen skal plasseres formelt, sentrale verdier for lokføreryrket og hvor studentene vurderes i disse før, under og etter studiet, og hvordan skolen bør arbeide med innføringen av prinsippene.

- før opptak
 - Kvalifikasjoner og rangering
 - Medisinsk skikkethet og yrkespsykologisk skikkethet
 - simultankapasitet og prioriteringer

- stressmestring og mental utholdenhet
- underveis i studieløpet
 - Danning og yrkesutøvelse
 - Forventninger til studentenes egeninnsats
 - Evne til å planlegge arbeid.
 - Atferd som fremmer samarbeid
- i eksamen / praksisvurdering
 - læringsutbytte (overlapping med gruppas identifiserte sentrale verdier for lokføreryrket er understreket i vedlegg 1)

Anbefaling

- Arbeidsgruppa anbefaler at Lokførerskolen ikke går videre med å undersøke formell skikkethetsvurdering. Mange av kriteriene som ville falt under løpende skikkethetsvurdering, er allerede dekket gjennom medisinsk skikkethet og yrkespsykologisk skikkethet etter førerforskriften. Skikkethetsbygging er et bedre alternativ som vil gjøre det mulig å henge veiledning på sentrale verdier for yrkesutøvelse.
- Arbeidsgruppa anbefaler at Lokførerskolen skiller tydelig mellom de vurderingene som skjer ved opptak og sluttvurdering, og sentrale verdier for yrkesutøvelse. Lokførerskolen bør derfor velge navn som hjelper studentene å skille mellom de forskjellige kategoriene, og dermed viser tydelig hvilke rettigheter og plikter som gjelder for hver kategori. Arbeidsgruppa anbefaler derfor at skolen ikke bruker skikkethetsbygging som begrep. På den måten vil veiledningen ikke blandes med rettigheter og plikter som gjelder for medisinsk og yrkespsykologisk skikkethet.
- Arbeidsgruppa mener at mange av sentrale verdier for lokføreryrket allerede er beskrevet i skolens læringsutbytte. Arbeidsgruppa anbefaler at skolen løfter frem disse kompetansene i møte med studentene, og at kjørelærere og instruktører involveres i arbeidet med å synliggjøre disse. Lokførerskolen bør presentere kompetansene som en forventning til studentene, og tydeliggjøre at dette også vil være forventninger foretakene har ved ansettelser. Gruppa anser at det er positivt at kompetansene er inkludert i læringsutbyttebeskrivelsene, og at studenter, kjørelærere og instruktører må gjøres klar over at studentene vurderes i oppfyllelsen av disse.
- Arbeidsgruppa anbefaler at verdiene som er identifisert, men ikke inkludert tydelig i læringsutbyttet, presenteres til studentene som forventninger skolen og bransjen har. Verdier som innsats under studiene, ansvar for egen læring, planlegge eget arbeid, og samarbeid og samhandling, bør presenteres til studentene ved oppstart, inkluderes i skolens studentsamtaler og oppfølgingsamtaler.

Vedlegg 1 Læringsutbyttebeskrivelser for Lokomotivførerutdanningen

Kunnskap, ferdigheter og kompetanser som identifiserer sentrale verdier for utøvelse av yrket er understreket.

Praksisemnet

Kunnskap

kandidaten har kunnskap om hvordan trekkraftkjøretøyet fungerer, og prosedyrer/rutiner for klargjøring og kjøring av tog og skift.

Kandidaten har kunnskap om bestemmelser for fremføring av tog og skift på det nasjonale jernbanenettet.

Kandidaten har kjennskap til foretakenes særlige bestemmelser for framføring av tog og skift.

Kandidaten har kunnskap om jernbanens infrastruktur og om kjøretøy som brukes i framføring av tog og skift.

Kandidaten forstår de særlige kravene og ansvaret som følger yrket som fører.

Kandidaten kan oppdatere kjøreteknikk og arbeidsmetoder med hensyn til type kjøretøy og infrastruktur.

Kandidaten forstår jernbanesektorens samfunnsbetydning når det gjelder framføring av tog og skift i forhold til sikkerhet, miljø, punktlighet og økonomi.

Ferdigheter

Kandidaten kan anvende sin faglige kunnskap til å klargjøre kjøretøy, oppdage uregelmessigheter på kjøretøy og infrastruktur og treffe tiltak.

Kandidaten kan anvende sin faglige kunnskap til å fremføre tog og skift etter gjeldende regelverk.

Kandidaten kan anvende sin faglige kunnskap til å betjene og koble kjøretøy, samt anvende bremseutstyr etter gjeldende regelverk.

Kandidaten kan anvende den kommunikasjonsstandarden som er angitt for det nasjonale jernbanenett.

Kandidaten kan finne dokumentasjon som kreves for å framføre tog og skift.

Kandidaten kan kartlegge en situasjon og identifisere forskjellige uregelmessigheter og feil som kan oppstå og iverksette tiltak.

Kompetanse

Kandidaten har forståelse for førerens særlige ansvar ved framføring av tog og skift.

Kandidaten har utviklet en adferd som er forenlig med sitt sikkerhetskritiske ansvarsområde.

kandidaten kan fremføre tog og utføre skifting i henhold til gjeldene regelverk for det nasjonale jernbanenettet.

Kandidaten kan kommunisere med infrastrukturforvalter og jernbaneforetak i rutinesituasjoner og avvikssituasjoner.

Kandidaten kan utvikle kjøreteknikk og arbeidsmetoder med hensyn til type kjøretøy og infrastruktur.

Overordnet for hele utdanningen

Kunnskap

Kandidaten har kunnskap om kjøretøyets virkemåte, prosedyrer og begreper som gjelder for fremføring av tog og skift.

Kandidaten har innsikt i trafikkregler og annen relevant dokumentasjon som er nødvendig for sikker fremføring av tog og skift.

Kandidaten har kunnskap om jernbanens infrastruktur og om kjøretøy som brukes i framføring av tog og skift.

Kandidaten har kunnskap om førerens funksjon i samspill med yrkesfeltet og jernbanens oppbygning.

Kandidaten kan oppdatere seg faglig innen trafiksikkerhet, kjøretøykunnskap og infrastruktur.

Kandidaten forstår jernbanesektorens samfunnsbetydning når det gjelder transport og miljø.

Ferdigheter

Kandidaten kan anvende faglig kunnskap basert på gjeldende regler, prosedyrer og teknisk innsikt for å oppdage og lokalisere uregelmessigheter.

Kandidaten kan benytte de betjeningshendler og indikatorer som benyttes for å framføre et kjøretøy.

Kandidaten kan betjene og koble kjøretøy, samt anvende bremseutstyr, togradio, signalmidler og sikringssystemer.

Kandidaten kan kommunisere med infrastrukturforvalter i henhold til krav og bestemmelser for framføring av tog og skift.

Kandidaten kan finne dokumentasjon for å løse problemer av teknisk eller trafiksikkerhetsmessig art.

Kandidaten kan identifisere ulike avvikshendelser på infrastruktur og kjøretøy, samt selvstendig iverksette tiltak.

Generell kompetanse

Kandidaten har forståelse for jernbanens høye prioritering av trafiksikkerheten, og lokomotivførerfagets særlige ansvar.

Kandidaten kan vise forståelse for at egne verdier og adferd kan ha konsekvenser i utøvelse av lokomotivføreryrket, og følger etiske prinsipper som ligger til grunn for sikker togframføring.

Kandidaten kan framføre tog og utføre skifting i henhold til regelverk for det nasjonale jernbanenettet.

Kandidaten kan bygge relasjoner og samhandle med personell hos infrastrukturforvalter og jernbaneforetak.

Kandidaten kan videreutvikle egen kjøreteknikk og arbeidsmetode for å forbedre sikkerhet, punktlighet, komfort og økonomi.